

Niet bang, maar opgewonden

Het Grundtvig-project *Parent-Teacher Partnership for Children's Transition to School* had tot doel het ondersteunen van een soepele entree in school en het ontwikkelen van begeleidingsmethodes. Een vogelvlucht over de ervaringen met dit programma in vijf verschillende landen.

DOOR: JULIA PLACHECKA – Vraag de gemiddelde volwassene naar zijn/haar herinneringen aan de eerste schooldag en je staat verstelt. Mensen blijken zich goed te herinneren hoe de eerste dag op school eruitzag. Hun gevoelens van toen hebben bovendien nog vaak effect op hun gedrag in nieuwe situaties, hoe ze als volwassene reageren op stress en angst.

Goede ervaringen tijdens het overgangsproces naar school zijn cruciaal gebleken voor schoolsucces in het algemeen. Soepele transitie van thuis, kinderopvang, voorschool of kleuterschool naar de basisschool vraagt van de ouders en leerkrachten veel betrokkenheid en aandacht voor de emoties van het kind. Vooral dat laatste schijnt lastig. Wat de eerste schooldag vooral stressvol maakt is de manier waarop ouders omgaan met de herinnering aan hun eigen zorgen en angsten en het achterlaten van hun zoon of dochter in een nieuwe omgeving.

Partnerschap

Het is erg belangrijk dat de school en de ouders al vóór de eerste schooldag een relatie opbouwen. Om de overgang van kinderopvang, voor- of kleuterschool naar de basisschool te versoepelen, is ook de samenwerking tussen deze instanties van belang. Deze twee factoren, de relatie tussen ouders en leerkracht en de samenwerking tussen leerkrachten in kinderopvang of voor- en kleuterschool en de leerkracht, zijn

niet vanzelfsprekend. Daarom besloten in 2006 vijf particuliere organisaties uit Polen, Griekenland, Noord-Ierland, Tsjechië en Slowakije om een gezamenlijk trainingsscenario te ontwikkelen voor ouders, leerkrachten en leidsters van kinderopvang en voor- en kleuterscholen. Bij de oprichting van het project liepen we tegen veel verschillen aan, niet alleen tussen de schoolsystemen in de vijf landen maar ook verschillen tussen onze verwachtingen ten opzichte van het project. De organisaties hadden elk verschillende ervaringen met diverse methodes en benaderingen. Dankzij deze diversiteit aan perspectieven konden we trainingsmodules ontwikkelen waarin ruimte is voor aanpassingen al naargelang de behoefte van een specifieke doelgroep.

Het Grundtvig-project *Parent-Teacher Partnership for Children's Transition to School* heeft het ons mogelijk gemaakt om de problemen en sterke punten van de transitie in de deelnemende landen te onderkennen. Het resultaat is een kader voor een gezamenlijk trainingsprogramma plus vijf nationale versies van het programma, educatieve materialen, posters en brochures voor ouders en leerkrachten.

Onderzoek naar de ervaringen van kinderen, ouders en leerkrachten met de overgang naar school resulteerde in vergelijkbare uitkomsten in de verschillende landen, ondanks de verschillende systemen. Het opvallendst was dat ouders en educatief personeel weinig of helemaal niet communiceren, of alleen als

zich problemen voordoen met het gedrag van de kinderen.

Volwassen zaken

Nog interessanter was wat de kinderen ons zelf vertelden. In alle landen benadrukken kinderen het belang van de hulp van hun vrienden en broers en zussen bij de overgang naar school, naast de ondersteuning van ouders en leerkrachten. School staat volgens hen synoniem aan groter worden en de eerste serieuze 'volwassen' zaken. Alleen al het idee van naar school gaan roept positieve reacties op: kinderen konden niet wachten tot de eerste schooldag. Vaak namen kinderen het vocabulair van hun ouders over – vooral als het gaat om het belang van goed gedrag en goede cijfers.

In alle deelnemende landen lijken ouders ervan uit te gaan dat het doel van onderwijsinstellingen enkel het overdragen van informatie is. Hierdoor focussen ouders meer op de academische vaardigheden van het kind en minder op de emoties die gepaard gaan met het begin van de schoolcarrière. Soms beïnvloedt de stress van de eerste schooldag het hele gezin. Zowel ouders als kinderen hebben behoefte aan contact met en ondersteuning van de school tijdens het overgangsproces.

Met deze bevindingen in gedachten hebben we een trainingsprogramma ontwikkeld en getest. Er deden in totaal 315 deelnemers mee aan 12 trainingen, uitgevoerd door 10 trainers op 12 locaties in Europa. De pilot-trainingprogramma's zijn geëvalueerd en vervolgens aangepast aan de hand van de ervaringen van de trainers en feedback van de deelnemers.

Polen

In Polen werden de trainingen georganiseerd door de *Comenius Foundation for Child Development* in de vorm van vier vieruurdurende bijeenkomsten in twee districten in Warschau (Zoliborz en Bielany) en in de landelijke gemeente Jednorozec. De pilot-trainingen op deze drie locaties werden bezocht door 52 deelnemers: 33 leerkrachten (van wie 7 leerkrachten en 26 kleuterleidsters), 17 ouders, een schoolpedagoge en een kleuterschoolpsychologe.

In navolging van het in Polen geïntroduceerde trainingsprogramma ontwikkelde elk van de deelnemende basisscholen verschillende over-

LAND	VOORBEREIDINGS- BIJeenKOMSTEN	WORKSHOP METHODES	LEEFTIJD VAN DE BETREFFENDE KINDEREN	TYPE BETROKKEN ORGANISATIES
Griekenland	2 x 2 uur	Experimentele technieken, discussie, groepswerk, projectbenadering, evaluaties (d.m.v. vragenlijsten, observatiemiddelen, protocollen), actie-reflectie-actie, praktische implementatie, gebruik en analyseren van audiovisueel materiaal.	2,5 - 3,5	Gemeente, voorschoolcentra.
	1 x 3 uur	Lezingen, discussie, groepswerk.	2,5 - 6	Openbare kleuterschool, gemeente, voorschoolcentra, universiteitsafdelingen.
Slowakije	1x 1 uur	Workshopmethode, begeleide discussie, materialenanalyse, werk in kleine groepjes.	5,6,7	Openbare kleuterschool, openbare basisschool.
Tsjechie	3x2 uur	Workshopmethode, beheerste discussie, materialenanalyse, elementen van de projectbenadering, werk in kleine groepjes, et cetera.	5-6	Gemeentelijke kleuterschool van de openbare basisschool.
Noord-Ierland (GB)	2 x 2 uur	Discussie in kleine en grote groepen, onderzoeksanalyse, workshopmethode, actieplanning, good practice bezoeken, audiovisuele technieken.	3-4	Kinderopvang, vrijwillige speलगroepen, lokale onderwijsautoriteiten, basisscholen, vrijwillige organisaties voor het jonge kind.
Polen	2x3 uur	Workshopmethode, beheerste discussie, materiaalanalyse, elementen van de projectbenadering, werk in kleine groepjes, et cetera.	5-6	Openbare en private kleuterschool, gemeentelijke voorschoolcentra, openbare basisscholen.

gangsactiviteiten en manieren om met het proces om te gaan. In de landelijke gemeente Jednorozec werden activiteiten ontwikkeld gericht op lichamelijke ontwikkeling aangezien de school geen gymfaciliteiten heeft en leerlingen geen ruimte hebben voor fysieke activiteiten. De Jednorozec-traininggroep was erg speciaal omdat deze vooral uit ouders bestond. Hun aanwezigheid geeft aan hoe belangrijk het overgangproces voor hen is. Het resultaat van hun training was een eendaagse excursie naar school, voor kleuterschoolkinderen. De excursie werd gezamenlijk georganiseerd door leerkrachten, ouders en kinderen. Samen zochten ze in het schoolgebouw naar een verborgen schat. Er werd een aanvullend project opgezet waarin ouders besloten garderobe-ruimte te organiseren in de klaslokalen.

Warschau basisschool No. 80 was een goed voorbeeld van sterke communicatierelaties tussen ouders en kinderen. Wat zij vooral nodig hadden was het versterken van de banden tussen

school en omliggende kleuterscholen. leerkrachten waren erg enthousiast om regelmatige bijeenkomsten te organiseren voor scholen en ouders om de schooleisen te verduidelijken.

Warschau basisschool No. 65 was nog niet zo bekend met het concept van soepele overgangen door goede samenwerking tussen school, kleuterschool thuis. Leerkrachten bereidden daar hun eigen overgangsprogramma voor, wat inhield dat toekomstige basisschoolleerlingen vanaf maart tot het einde van het schooljaar elke zaterdag transitie- en integratielessen volgden zodat kinderen vast langzaam konden wennen aan de schooleisen, hun leeftijdgenootjes en het schoolgebouw.

Ideëenbank

Tegen het einde van het project werd er een Europese Ideëenbank voor transitie samengesteld. Poolse deelnemers ontwierpen een port-

folio waarin een kind (met toestemming van de ouders) van voorschool tot basisschool kan worden gevolgd. De portfolio informeert over wat een kind wel en niet leuk vindt, of hij allergieën heeft en wat zijn favoriete speelgoed en tijdsbesteding is. In Ierland werd het idee geopperd om een boek samen te stellen met herinneringen en adviezen voor nieuwe leerlingen van voormalige eerstegroepers. Ook werden huisbezoeken door leerkrachten aan het begin van het schooljaar genoemd. In Griekenland was een van de ideeën het organiseren van activiteiten en spelletjes die erop gericht zijn dat kinderen elkaar kunnen leren kennen en leren samenwerken. Volgens Slowaakse deelnemers zou het handig zijn om aan het begin van de week informele gesprekken te voeren tussen de leerkracht en de leerlingen. Een van de Tsjechische groepen had bedacht dat eerstegroepers de kleutergroepen zouden kunnen bezoeken met informatie over school, bijvoorbeeld over wat ze tot nu toe hebben geleerd en hoe school verschilt van de kleuterklas.

Bewustwording

De grootste prestatie binnen het Poolse deel van het project is de bewustwording van de deelnemers betreft twee aspecten. De eerste is het inzicht dat het kind dat in juni de kleuterschool verlaat nog steeds hetzelfde kind is dat in september aan school begint. Het heeft bovendien al zijn of haar eigen verleden en ervaringen, net als ouders, die als kennisbron kunnen dienen. Het kan handig zijn deze twee realiteiten aan elkaar te verbinden.

Het tweede besef is de notie dat veranderingen, meer dan vroeger, onderdeel van ons leven uitmaken. Onze kinderen moeten nou eenmaal flexibel zijn en zich makkelijk aan kunnen passen. Het minste wat we kunnen doen is hen voorbereiden op de belangrijkste uitdaging die ze in hun onderwijsloopbaan aan zullen moeten gaan. We moeten ook niet vergeten dat opwinding veel natuurlijker is voor een kind dan angst. Het is onze taak om deze positieve opwinding te stimuleren, of we nou ouder of leerkracht zijn.

Julia Plachecka werkt bij de Comenius Foundation for Child Development in Warschau (Polen)

• [E. jplachecka@frd.org.pl](mailto:ejplachecka@frd.org.pl)